

kérdések tárgyalásával foglalkozik, bár ezek keretében is felmerülnek konkrét személyek, akik a szóban forgó vélemények, álláspontok képviselői. Ezek a fejezetek a következők: „Közjáték: Ismeretelméleti relativizmus a tudományfilozófiában”; „Közjáték: Káoszelmélet és 'posztmodern' tudomány”; „Gödel tétele és a halmazelmélet: példák a visszaélésre.” Végül az utolsó fejezet *Bergsonnal*, a nagy filozófussal foglalkozik, aki kétségtelenül nem „posztmodern” és akit a szerzők is elismernek, de bemutatják, hogy félreértette, illetve nem értette meg a relativitás elméletet.

A könyv utószóval, továbbá *Sokal* nevezetes, a *Social Text*-ben megjelent cikkével és két ezt értelmező írással zárul (ezek közül az utóbbi az, ami a *Dissent* folyóiratban jelent meg). Megtaláljuk még a könyv végén az idézett művek igen terjedelmes jegyzékét, továbbá egy, a könyv tárgykörére vonatkozó bibliográfiát és a név- és tárgymutatót.

Túl az egyes szerzők konkrét tévedésein, zavaros fogalmazásán és nagyképűségén a szerzők főleg a filozófiai relativizmus

és radikális szkepticizmus ellen foglalnak állást és különösen bántja őket – mint politikailag baloldali beállítottságúakat –, hogy ezek manapság a baloldali politikai irányzatokkal kapcsolódnak össze.

Meg kell még jegyeznünk, hogy a szövegben fel-fel bukkannak ugyan más nemzetiségűek is, de azért a könyv egész tárgyalása a francia szellemi életre van kihegyezve.

Végül is mintegy végkövetkeztetésük az, amit így foglalnak össze: „Mi nem kívánjuk, hogy a bölcsészettudományok és a matematikai-fizikai tudományok közti kölcsönhatás megszűnjék, hanem célunk az, hogy hangsúlyozzunk néhány feltételt, melyet szükségesnek látunk a valódi párbeszéd kialakulásához.” Ezek a feltételek, amelyeket különben kissé részletesebben is kifejtenek a szerzők, a következők: „Jó tudni miről beszél az ember”; „Nem mind szükségképpen mély, ami homályos”; „Ne bízz a tekintélyelvekben”; „Az eseti szkepszist nem szabad összekeverni a radikális szkepticizmussal”; „A többértelműség nem kibúvó.”

Berényi Dénes

Kósa András:

Elszegődjék-e az oktatás a globalizmus szolgálatában?

Budapest, 2006. A szerző saját kiadása. 71 lap

A tetszetős kivitelű kis könyv az előszón kívül hat tanulmányt tartalmaz. Egy kivételével mindegyik a Magyar Professzorok Világtanácsának különböző rendezvényein a legutóbbi évtizedben elhangzott előadás írott változata, amelyek különben már többségükben megjelentek különböző kiadványokban nyomtatásban is. A maga nemében minden tanulmány kritika, kritika a mai oktatási rendszert, ill. az abban a legutóbbi időben bekövetkezett változásokat

illetően. Ahogy az előszó első mondatában leszögezi: „Félek, nem túlzás, hogy a hazánkat az elmúlt évtizedben ért csapások közül a legsúlyosabbat az oktatásnak kellett elszenvednie.”

Az első két tanulmányban anyanyelvünkről, elsősorban a tankönyvekben anyanyelvünk ellen elkövetett „vétekről” van szó (erre különben a későbbi tanulmányokban is visszatér). A szerző matematika professzor, de szívügye a magyar nyelv, külö-

nös hangsúllyal – természetesen – a matematikai szaknyelv. „Az élet számos területén ... egy ronda, magyarangol habarék nyelv van kialakulóban, illetve lesz uralkodóvá” – írja. Szomorúan állapítja meg – konkrét példákat felhozva –, hogy tankönyveinkben riasztóan sok a magyartalanság, sőt még a helyesírási hiba is. Ugyancsak kifogásolja a különböző felméréseket is részben magyartalanságuk, részben – nem egyszer – értelmetlenségük miatt.

A további tanulmányokban – több más problémára is kitérve – elsősorban a kétszintű érettségit és az ún. bolognai folyamatot teszi vizsgálat tárgyává. Úgy látja, hogy a kétszintű érettségi egyenlőtlenséget és kontraszelektiót eredményez. Erre vonatkozólag idéz gyakorlatilag az ő álláspontját tükröző, 60 Gödöllői Agrártudomány Egyetem-i professzor (GATE) által kialakított állásfoglalásból: „Semmi garancia nincs arra (józan elgondolás szerint nem is lehet), hogy valamennyi középiskolában nagyjából azonos tárgyválasztási lehetőség nyíljk: egyes (községi, kisvárosi, külvárosi) iskolák tehetséges tanulói behozhatatlanul hátrányos helyzetbe kerülhetnének más ’központi’ iskolák közepes képességű tanulóihoz képest is.”

A bolognai folyamatot több oldalról is kritizálja. Hazánkban volt egy kialakult főiskolai és egyetemi oktatási vonal – megfe-

lelően megfogalmazott célrendszerrel. Ez nem minden országban volt így. „Fogadjuk el, hogy az emelt szintű érettségi kapcsán kialakul a diákok egy, a felsőfokú tanulmányokra igen jól felkészült csoportja. És jön a bolognai folyamat: nagyjából az eddigi főiskolai szintnek megfelelő alapképzésbe taszítják őket...” „Mi lesz velük, tehetségük milyen kibontakozását lehet így biztosítani?” „Tragédia lenne, ha az említett diákréteg – az átlagban elmerülve – lézengésre kényszerülne.” Persze, ez csak egyik, a bolognai folyamat által felvetett problémák közül.

Érdekes különben, hogy bár a szerző matematikus, mennyire hangsúlyozza a magyar irodalom tanításának fontosságát a középiskolában. „Biztos vagyok abban, hogy az irodalomtanításnak központi szerepe van az iskolai oktatásban. Népünk egyik legértékesebb kincsét közvetítheti, azonosságtudatunk kialakításának és nemzetként való megmaradásunknak legfontosabb tényezője lehet.”

Végül is a globalizmus a „fogyasztót” minden kötöttségtől igyekszik megszabadítani, aminek közvetlen hasznát nem látja: „...ilyenek a család, a szülőföld, a haza, a nemzet, a szolidaritás, a vallás, a szeretet, az egyetemes és a nemzeti kultúra, a civil szervezetek, a spontán termelési és értékesítési szövetkezetek”.

Berényi Dénes

A határon túli magyar tudományos műhelyek működésének regionális megközelítése

Az MTA „Magyar Tudományosság Külföldön”

Elnöki Bizottság kiadványai 14., Szerkesztette: Berényi Dénes

MTA Budapest, 2006. 103 lap

A Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága Lendván (Szlovénia) kihelyezett ülésén ünnepelte tízéves évfordulóját, ahol a

rendezvény egyik kiemelkedő eseménye volt „*A határon túli magyar tudományos műhelyek működésének regionális megközelítése*” címen megrendezett vitauülés. A